

Un mal desconegut

Lo paure Tòni d'Angles se torciá sus la siá palhassa, rosegat qu'èra dempuèi una setmana per un mal desconegut que totas las tisanas que li fasiá beure sa femna, la Leà, arribavan pas a far passar. E mai se la vida li aviá après çò qu'èra lo grais d'endura, lo Tòni, aqueste còp, ne'n podiá pas mai, se planhissiá de contunh, ventre enfuocat, susant las quatre pèls sus sa colcera, trempe d'una setmana de dolors e d'una vida de patiment.

Tot foguèt ensajat per dire de li traire lo mal. La Gustina que s'i coneissiá en potingas li preparèt una mestura a basa de polvera de fusilh mesclada a una tisana de rusca de ginèsta e d'òli de teriaca. Lo paure Tòni ne beguèt un bolat que lo daissèt pantugant e mut pendent benlèu una mièja-orada...

Aquò li aurà fach ben, se pensèt la Leà, tot en lo susvelhant de la coeta de l'uèlh. Mas, sul còp de sièis oras las dolors tornamai se desencadenèron, calguèt sonar los vesins, que de tres patiguèron a lo manténer sul lièch... La nuèch foguèt mai que lònca, la vesinalha se n'èra tornada a l'ostal, de tot biais i podián pas res. Tòni, el, se planhissiá doçament d'un gemegadís rauc e dolent. La Leà li fretava la cara amb una toalha nòva, d'aquelas blancas que dempuèi son maridatge, servava dins lo cabinet de la cambra se per encàs.

Sul matin, desesperada, faguèt, e mai siá un dimenge, sonar lo mètge, lo sénher Falgairac de Sant-Just que venguèt lèu amb la cavala. Palpèt longament lo ventre del Tòni d'un aire entendut, capegèt en fasent la bèba e diagnosticuèt un « miserere ». Puèi sul canton de la taula amb la pluma e lo tenchièr sortits de sa maleta de cuèr, prescriguèt los remèdis : un culherat pichon de tencha de castòr mesclat a tres gotas d'etèr sulfuric dins un veire d'aiga de flor d'irangièr, a beure cada ora, acompanhat, tres còps per jorn, de lavaments a basa de caps de flors de pavòt bolits trissats fin amb d'òli d'oliva. Lo Joanòt, l'ainat de l'Adèla, la vesina, partiguèt quèrre las potingas a Naucèla, amb, plegats dins lo mocador, los quatre paures sòus que li aviá fisats la Leà. E mai per un dròlle de vint ans, anar e tornar, n'i aviá plan per un parelh d'oras.

« De repetir fins a la garison, aviá ajustat lo sénher Falgairac en partiguent, serà pas la pena de me tornar sonar ».

D'efièch, amb lo tractament, las dolors s'apasimèron en fin de jornada e lo paure Tòni se moriguèt doçament a nòu oras, un ser de pluèja d'un dimenge de novembre, quinze jorns après aver amassadas las castanhas.

Robèrt Martí, Lo balèstrièr de Miramont, IEO, 2006.

Nòtas

Lo grais d'endura : la paciència per endurar lo mal.

Ginèsta : planta de las flors jaunias.

Teriaca : fr. thériaque, composicion d'un cinquantenat de plantas e d'opium utilizat per tota mena de mal.

Toalha : fr.serviette.

Miserere : pregària que se ditz a la messa per un mòrt.

Naucèla : vila de Roergue.

Questions série L

I – Compréhension

A – Questions

Respondètz dins l'òrdre, a las questions en justificant vòstras responsas en referéncia al tèxt. Totas las responsas a las questions seràn redigidas amb de frases completas.

1. Quant de temps fa qu'es malaut Tòni ? Cossí se manifèsta son mal ?
2. Qualas personas ensajan de lo sonhar ? De quin biais ? Que ne pensatz ?
3. A quina epòca e ont situatz la scèna ?
4. Que fa Leà tota la nuèch ? Perqué ?
5. Cossí comprenètz las paraulas del mètge ?

B – Traduction : Revirar de « Aquò li aurà fach ben.... » a « la cambra se per encàs ».

C – Expression personnelle

1. Leà conta a la familha venguda per l'enterrament çò qu'es arribat a son òme. 150 mots.
2. Pensatz que la medecina tradicionala se pòt totjorn utilizar ? Donatz d'exemples. 150 mots.

Questions série S

I – Compréhension

A – Questions

Respondètz dins l'òrdre, a las questions en justificant vòstras responsas en referéncia al tèxt. Totas las responsas a las questions seràn redigidas amb de frases completas.

1. Quant de temps fa qu'es malaut Tòni ? Cossí se manifèsta son mal ?
2. Qualas personas ensajan de lo sonhar ? De quin biais ? Que ne pensatz ?
3. A quina epòca e ont situatz la scèna ?
4. Cossí comprenètz las paraulas del mètge ?

B – Traduction : Revirar de « Aquò li aurà fach ben.... » a « la cambra se per encàs ».

II – Expression personnelle

Avètz la causida entre l'un o l'autre d'aqueles dos subjèctes :

siá

1. Leà conta a la familha venguda per l'enterrament çò qu'es arribat a son òme. 150 mots.
2. Pensatz que la medecina tradicionala se pòt totjorn utilizar ? Donatz d'exemples. 150 mots.